

Lunds Universitet

Sociologiska institutionen

Frihet från reglering

– En etnografisk studie om Free Party-rörelsens lockelser

LUNDS
UNIVERSITET

Student: Filippa Nilsson

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 HP

Kriminologiprogrammet

Vårterminen 2019

Handledare: Erik Hannerz

1. Inledning	5
1.1 Syfte och frågeställning	5
3. Metod	6
3.1 Metodologisk ansats	6
3.2 Tillträde till fältet	6
3.3 Datainsamling och urval – deltagande observation	7
3.4 Datainsamling och urval – kvalitativa intervjuer	8
3.5 Kodning av data	9
3.6 Etiska överväganden	10
4. Teori	11
4.1 Pierre Bourdieu och det symboliska kapitalet	11
4.2 Sarah Thornton och "being in the know"	13
4.3 Beverly Skeggs och respektabilitet	14
4.4 Jeffrey C. Alexander och identitet	14
5. Forskningsöversikt	15
5.1 Chicago-skolan och urban avvikelse	15
5.2 Subkultur enligt CCCS	16
5.3 Post-subkulturella eran	16
5.4 Rave, droger och sexuell objektifiering	17
5.5 Free party-rörelsen och nyliberalism	17
5.6 Postmodern ravekultur som meningsskapande	18
6. Analys	19
6.1 Free party som subkultur	19
6.2 En frihet från mainstream	21
6.3 Friheten i free party	23
6.4 Frihet för vem?	27
7. Sammanfattande diskussion	30

Ett stort tack till ”J” och alla andra ravers.

Utan er hade studien aldrig förverkligats.

Ett särskilt tack till min handledare Erik Hannerz.

All kunskap, erfarenhet och ständiga stöd du
frikostigt delat med dig av har varit ovärderligt.

Tack!

Filippa Nilsson

Frihet från reglering – En etnografisk studie om Free Party-rörelsens lockelser

Kandidatuppsats: SOCK04, 15 hp

Handledare: Erik Hannerz

Sociologiska institutionen, vårterminen 2019

Abstract

Despite its association with violence, drugs and crime the Free Party-movement is increasing in popularity. The purpose of this essay is to examine what attracts women and men to these types of arrangements. Through ethnography and interviews this study examines the subculture of the Free Party-movement and its essence of freedom. This study presents how participants construct boundaries between mainstream and subculture and through this process create identity, meaning and rules. Free Party-movement is a post-modern subculture which means that the culture consists of participants who embrace a diverse identity and individuality. This study will attempt to prove that those individuals, who embrace this subculture, share common values and tastes which act as a cohesive force in building this boundary between their culture and that of the mainstream. This is exemplified by defining legal clubs as less cultivated, while increased value is placed on the subcultural which is portrayed as truly authentic through its separation from mainstream culture.

Keywords: Pierre Bourdieu, Subculture, Symbolic Capital, Free Party, Rave, Sarah Thornton, Cultural Sociology, Cultural Criminology, Jeffrey C. Alexander, Beverly Skeggs.

1. Inledning

Första kontakten med en nattklubb är troligtvis dörrvakten som kontrollerar legitimation, berusningsgrad och i vissa fall klädsel. Dörrvakten är en av nattklubbens lagliga regleringar. Väl inne på klubben regleras ljudvolymen eftersom det är olagligt att spela för hög musik. Alkohol får endast serveras på nattklubbar som har alkoholtillstånd och får endast serveras till myndiga. Lokalen måste ha genomgått en rad olika inspektioner som till exempel brandskyddsinspektion. Alla dessa lagliga regleringar existerar för att skydda nattklubbsgästerna och upprättas i ett förebyggande och trygghetsskapande syfte. På illegala nattklubbar existerar inte dessa lagliga regleringar. Enligt svenska myndigheter kantas illegala nattklubbar av våldsbrott och narkotikaförsäljning (Bergsten 2018; Aghamn 2018; Larsson 2018; Polismyndigheten 2018). Trots detta tycks besökare till illegala nattklubbar öka (Aghamn 2018) och i flertalet forskningsstudier, däribland av Sjö (2005), Griffin mfl. (2018) och Lynch och Badger (2007), beskrivs illegal nattklubb tvärtom som en relativ trygg miljö för identitets- och meningsskapande. Vad är det egentligen som lockar kvinnor och män till illegala nattklubbar?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka vad som lockar med illegala klubbar. Studien fokuserar på den del av illegala klubbar som benämns som free party-rörelsen. Free party-rörelsen är ett subkulturellt samlingsbegrepp för fester, festivaler och dansklubbar som arrangeras illegalt, fritt från de statliga regleringar som återfinns på legala klubbar. Ett vanligt förekommande begrepp är ”rave” vilket är dansarrangemang som arrangeras utomhus eller i andra okonventionella miljöer som industrilokaler. Rave tenderar bestå av särskilda musikgenrer som elektronisk dansmusik, acid house, techno trance eller djungelmusik (Thornton 1995, 14). Subkultur är kulturella system som består av ordnade skillnader gentemot en definierad majoritet, mainstream (Hannerz 2018, 229-230). För den subkulturella deltagaren konstrueras gränslinjer och ordningar gentemot mainstream, i detta gränsarbete skapas både subkulturen och distinktionen från mainstream. Utifrån mainstream konstrueras den subkulturella identiteten, vilket gör det subkulturella deltagandet meningsfullt (Hannerz 2018, 226). Denna studie undersöker hur subkulturella i free party-rörelsen konstruerar mainstream samt hur denna konstruktion görs.

Studien utgår från följande frågeställningar:

- Vad betyder frihet i free party-rörelsen och hur görs den?

- Hur identifieras free party-rörelsen och dess deltagare och hur görs denna identitet?
- Vad skiljer illegala dansklubbar från legala dansklubbar enligt subkulturens deltagare?
- Hur konstrueras sexualisering och objektifiering i denna distansering?

3. Metod

3.1 Metodologisk ansats

För att uppfylla studiens syfte och besvara frågeställningarna användes deltagande observation med en kvalitativ etnografisk ansats kombinerat med kvalitativa intervjuer för insamlandet av studiens empiriska material. Denna konklusion drogs baserat på att den kvalitativa ansatsen var behövlig för den fördjupande kunskap om subkulturen som studien önskar uppnå (Hammersley & Atkinson 2007, 3). Genom att genomföra kvalitativa intervjuer gick det att undersöka hur free party-rörelsens deltagare beskriver och identifierar illegala dansklubbar, något som omöjligt kunde uppnås genom kvantitativ forskning då studien är avhängig subkulturens kvalitativa beskrivningar och upplevelser (Larsson 2005, 92). För att undersöka hur subkulturens identitet, frihet och distinktion från legala dansklubbar görs blev det nödvändigt att genomföra deltagande observationer på illegala dansklubbar. Genom dessa etnografiska observationer kunde jag studera hur subkulturens identitet görs och hur subkulturens frihet utövas, och därmed inte enbart utgå ifrån deltagarnas beskrivningar och berättelser. Likt Aspers beskriver kunde jag på så sätt i större utsträckning förstå subkulturen och dess deltagare samt den meningen de själva tillskriver klubbmiljön (Aspers 2011, 245). Jag närmade mig på så sätt subkulturens perspektiv på tillvaron (Lalander 2011, 93) och utifrån den aspekten har det etnografiska tillvägagångssättet varit outhärligt.

3.2 Tillträde till fältet

Free party-rörelsen är en relativt sluten miljö som kräver kunskap om vart klubbarna finns eller inbjudan för tillträde. Samtliga observerade klubbar krävde förhandsanmälan via digitala listor. Till en början gavs jag tillträde till fältet genom en individ med brett kontaktnät och erfarenhet inom free party-rörelsen. Hen blev på så vis min gatekeeper. Jag har varit medveten om riskerna med att ha en gatekeeper i förhållande till studiens validitet och eventuell snedvridning av data. Detta har dock undvikits då jag rört mig relativt fritt inom fältet och inte enbart intervjuat individer som förmedlats via min gatekeeper eller utfört observationer på rave som hen ordnat tillträde till (Hammersley & Atkinson 2007, 49 ff, 64).

3.3 Datainsamling och urval – deltagande observation

Totalt genomfördes sex deltagande observationer på illegala dansklubbar, varav två genomfördes i Göteborg och fyra i Malmö. Genom att genomföra observationer i olika städer kunde snedvridning i urvalet undvikas (Denscombe 2016, 66), samtidigt baseras urvalet för observationerna på tillgänglighet (klubbar som var möjliga att besöka och som jag gavs tillträde till) och har utförts i syfte att utvinna så rik data om free party-rörelsen som möjligt. Urvalet är därmed att betrakta som ett ändamålsenligt urval (Patton 2002, 230).

Free party-rörelsen är bred och att tillhanda representativt urval av subkulturen i en kvalitativ studie av denna kaliber är att betrakta som omöjligt (Denscombe 2016, 315). Syfte med denna studie är inte att vara representativ utan snarare eftersträvar studien en trovärdighet i dess explorativa urval (Trost 2010, 133; Denscombe 2016, 87).

Under observationerna fördes mindre fältanteckningar på mobil då det varken var möjligt eller önskvärt att föra större anteckningar. Skälet till detta är enkelt: dels så existerade inga praktiska möjligheter att använda anteckningsblock eller laptop och dels hade ett sådant förfarande väckt oönskad uppmärksamhet. Risken att misstas för journalist, polis eller annan myndighetsutövare och därmed troligen förpassas från klubben betraktades som trolig. Som Hammersly och Atkinson beskriver är mitt förfarande inte problematiskt eftersom fältanteckningar är beroende av vilket fältarbete som utförs och den roll etnografen har. Att inte anpassa hur fältanteckningarna förs skulle försvårat studien avsevärt (Hammersly & Atkinson 2007, 141). Därför togs valet att utföra fältanteckningarna i nära anslutning till observationerna då minnet fortfarande var färskt (Hammersly & Atkinson 2007, 142). Fältanteckningarna var till en början generella för att inte begränsa urvalet (Becker 1998, 87). När jag erhöll mer kunskap om rörelsen blev dock anteckningarna mer specifika eftersom jag valde att fokusera på teman kopplade till studiens syfte och frågeställningar (Hammersly & Atkinson 2007, 143, 145). Dessa teman inkluderade exkludering och inkludering (till exempel vem som gavs tillträde) kollektiva normer och identiteter (till exempel deltagares beteende och utseende), atmosfären i klubben (till exempel dörrvaktens bemötande och deltagarnas berusningsgrad) och frihet (till exempel sexualisering eller frihetliga begränsningar).

Likt alla människor påverkades jag av sociala normer och anpassade mig till rådande social kontext (Hammersly och Atkinson 2007, 79). Ett moment i detta var, som tidigare nämnt, att jag inte uppenbart förde fältanteckningar. Jag tillbringade inte i heller observationerna stilla i ett hörn. Likt Lalander (2011) skriver handlar etnografi om att bygga relationer med människor. Han påpekar att en ”...alltför stel och kylig forskare är ingen man vill ha med sig” (Lalander 2011, 96). För att utföra observationerna var det nödvändigt att delta i subkulturen, om detta inte gjorts hade studien

med sannolikhet blivit svår att genomföra. Som Lalander beskriver kunde jag bitvis ”go native” med fältet (Lalander 2011, 97). Detta innebar dock inte att jag anammade alla aspekter av subkulturen. Narkotika var till exempel vanligt förekommande vilket jag alltid avstod.

3.4 Datainsamling och urval – kvalitativa intervjuer

Totalt genomfördes kvalitativa intervjuer med sex personer, tre kvinnor och tre män, varav tre av dessa deltog i gruppintervju. Under fältarbetet framgick det att den subkulturella främst är mellan 25-35 år. För att återspegla detta valdes informanter i åldern 25-35 år. I tillägg till ålderskriteriet baserades urvalet på att informanterna var frekventa besökare på ”rave” eller arrangörer och att de därmed besatt kunskap om fältet (Denscombe 2016, 74). Urvalet av informanter har tagits i syfte att utvinna så rik data som möjligt om fältet och är därmed att betrakta som ett ändamålsenligt urval (Patton 2002, 230). För att förhindra en snedvridning av datan togs beslutet att inte enbart ha informanter från samma bekantskapskrets (Denscombe 2016, 89).

Gruppintervjun genomfördes för att studera kollektiva normer och kollektiv identitet.

Gruppdynamiken som uppstod var värdefull för studiens data och bidrog till en större insikt av kulturens kollektiva normer och identitet (Hammersly & Atkinson 2007, 113; Denscombe 2016, 268). Under gruppintervjun styrdes bitvis konversationen av informanterna. Enligt Hammersly och Atkinson (2007) är ”bibehållen kontroll” en svårighet i gruppintervjuer (Hammersly & Atkinson 2007, 112). Detta upplevdes dock inte som en nackdel då informanterna ”höll sig till ämnet” och eftersom intervjun ständigt bestod av subkulturella inbördes diskussioner och förhandlingar. När de meningsskapande förhandlingarna skedde mellan informanterna blev jag trygg i att dessa inte skedde för att överbevisa mig, något som kunde varit fallet om intervjuerna varit enskilda (Holstein & Gubrium 1995,70). Eftersom informanterna var bekanta med varandra blev intervjun avslappnad något som också bidrog till rik data (Hammersly & Atkinson 2007, 111). Resterande tre informanter intervjuades enskilt. Under dessa intervjuer adresserades ”känsligare” ämnen som forskningsetiskt inte lämpade sig för gruppintervjun, däribland personliga upplevelser om sexualitet och könsnormer (Hammersly & Atkinson 2007, 110).

Flertalet av informanterna mötte jag i samband med observationerna. Detta förenklade intervjuerna och gjorde att förhållandet blev ”avdramatiserat”, något som ledde till mer avslappnade intervjuer (Hammersly & Atkinson 2007, 108-109). Eftersom jag under observationerna fått kunskap om subkulturen kände jag en större säkerhet i min forskningsroll och hur denna roll eventuellt påverkade intervjun. Jag uppfattade också att informanterna kände en ”trygghet” i att jag faktiskt deltagit i deras ”värld” och att jag därför delvis blev mer ”accepterad” (Hammersly &

Atkinson 2007, 109). Detta berodde troligtvis på att de uppfattade att min personliga identitet (baserat på att jag till exempel dansat under observationerna, delar intresse för konst och tillhör samma ålder) delvis överensstämde med subkulturens identitet (Denscombe 2016, 270-271). Under hela studien har jag försökt vara självmedveten om min reflexivitet utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv när det kommer till min personliga identitet i förhållande till subkulturen och hur detta eventuellt har påverkat studien (Lalander 2002, 102). Likt alla intervjuare behövde jag beakta möjligheten att informanterna gav svar som de trodde jag önskade (Denscombe 2016, 271). För att undgå detta ställdes till exempel enbart öppna frågor (Kvale & Brinkmann 2009, 263).

Samtliga intervjuer genomfördes utifrån den delade förståelsemodellen. Johansson beskriver modellen som en teknik som eftersträvar närhet mellan intervjuaren och informanten (Johansson 2005, 249). Modellen användes eftersom jag önskade undgå en hierarkisk intervjusituation (Johansson 2005, 252). Genom att uppnå en mer jämlik maktbalans önskades ärlig och rik data utvinnas. Jag försökte ha ett öppet sinne och inte ”döma” under intervjuerna. Detta blev särskilt viktigt eftersom subkulturen innefattar olagliga element som narkotikabruk och därmed kan betraktas som kontroversiell (Johansson 2005, 250).

Intervjuerna utgick ifrån en tematisk intervjuguide och var semi-strukturerade (Kvale & Brinkmann 2009, 146). Likt observationerna utgick intervjuerna från teman: exkludering och inkludering, kollektiva normer och identitet, atmosfär och frihet. Genom att använda mig av tematisk intervjuguide kunde jag anpassa intervjun efter situationen och ställa följdfrågor. Eftersom jag inte ”låste mig” till specifika frågor blev därför studiens data mer rik (Denscombe 2016, 134-135). För att inte förlora innehåll spelades intervjuerna in med mobil (Gillham 2008, 49). Intervjuerna transkriberades i närtid efter inspelning då minnet var färskt vilket jag uppfattar underlättade transkriberingsprocessen (Gillham 2008, 168-169). En viss meningskoncentrering blev utförd (Denscombe 2016, 260) för att tydliggöra och anpassa intervjuerna till akademiskt format (Larsson 2005, 106). Varje transkribering är genomläst och godkänd av informanten för att undgå missförstånd eller felaktiga tolkningar av materialet från min sida (Bryman 2008, 132, 138).

3.5 Kodning av data

Analys av studiens empiri skedde i ett växelspel mellan fältarbetet, inläsning av teori, tidigare forskning och metodologi. Som Rennstam och Wästerfors (2015) beskriver börjar analysprocessen redan under själva fältarbetet (Rennstam & Wästerfors 2015, 29). I denna studie skedde detta under

intervjuerna och observationerna då jag ständigt tolkade, jämförde och analyserade informanternas beskrivningar och agerande (Rennstam & Wästerfors 2015, 31). För strukturering av analysarbetet användes tematisk kodning. Den tematiska kodningen har bestått av huvudteman kopplade till studiens syfte och frågeställning. I denna process har jag ”umgåtts med materialet” (Rennstam & Wästerfors 2015, 81) genom att jämföra och skifta mellan fältanteckning, intervju och teori. I denna process har olika teman framstått däribland: identitet, distinktion, autenticitet, frihet, exkludering och sexualisering. I kodningsprocessen av intervjuer och fältanteckningar framgick kulturella distinktioner och klassificering mellan illegala och legala klubbar tydligt. I klassificeringarna framkom även syn på autenticitet och hierarkier inom subkulturen (Alasuutari 1995, 66). Detta ledde till större förståelse för subkulturen specifikt i relation till vald teori om Bourdieus symboliska kapital (Bourdieu 1986), Skeggs (2000) teori om respektabilitet, Thorntons (1995) klubbteori och Alexanders (2004) teori om identitet och sociala framträdande. Teorierna har används för att förstå subkulturens distinktion från mainstream genom att analysera och förstå informanternas ståndpunkt. Analys av subkulturens normer, identitet och roll som meningsskapande har satts i relation till klassiska teorier om subkultur som Chicago-skolan (Newburn 2013, 189f). Birminghams-traditionen har använts i analys av hierarkier och klasser (Fornäs mlf. 1987, Löfgren & Norell 1994) vilket satts i relation till symboliskt kapital (Bourdieu 1986) och post-subkulturella teorier (Thornton 1995; Sjö 2005, Griffin 2018; Lynch 2007). Genom att analysera datan utifrån post-subkulturella teorier har ett socialkonstruktivistiskt perspektiv anammats vilket konkret innebär att det subkulturella deltagandet betraktas utifrån sitt meningsskapande syfte och hur det avvikande beteendet konstrueras i samhället (Newburn 2013, 208). Detta ansågs relevant bland annat för att analysera subkulturens betydelse av frihet.

3.6 Etiska överväganden

Free party-rörelsen består av flera inslag som kan betraktas som problematiskt utifrån ett forskningsetiskt perspektiv. Rave är till att börja med en illegal företeelse som arrangeras i lokaler eller utomhus utan laglig tillåtelse. Lokalerna har varken alkoholtillstånd eller genomgått brandskyddsinspektioner. Free party-miljön består även av andra illegala komponenter som narkotikaförsäljning. Fokus i studien har dock aldrig varit att undersöka de illegala aspekterna av free party-rörelsen utan snarare de meningsskapande. Under intervjuerna ställdes det aldrig några frågor om narkotika, detta ämne togs alltid upp självmant av informanterna.

Under observationer blev jag vid ett flertalet tillfällen både vittne till narkotikaförsäljning och erbjuden narkotika. Detta är problematiskt utifrån både ett etiskt och moraliskt perspektiv. Eftersom

jag var där i en forskarroll hade det inte varit möjligt för mig att till exempel polisanmäla försäljning eller arrangemang. Ett sådant förfarande hade lett till nekat fälttillträde vilket inneburit att studien inte genomförts. Detta baserar jag främst på tre saker: först och främst är free party-rörelsen relativt liten. Om det hade blivit känt att jag systematiskt tillkallade polis hade jag tvärt förlorat alla mina kontakter och därmed möjligheter till intervjuer och observationerna. För det andra hade ett sådant förfarande även lett till att arrangemanget stängts ned för kvällen, vilket lett till avslutad observation. Till sist, och den absolut viktigaste aspekten av mitt resonemang, är att jag i ett sådant förfarande inte skyddat informanternas intresse och trygghet enligt de forskningsetiska principerna (Denscombe 2016, 428). Jag hade tvärtom skadat subkulturen och informanterna genom att involvera dem i min studie, något som hade varit högst olämpligt och orättvist (Denscombe 2016, 429).

En annan problematisk aspekt av min studie är de deltagande observationerna som skedde utan informerat samtycke. Fältanteckningar av samtal från förfest som bidragit till studiens data har endast insamlats med informanter som inte varit under narkotika eller alkoholpåverkan och har insamlats först efter att studiens syfte redogjorts och informerat samtycke tillhandahållits (Denscombe 2016, 431). Ett sådant godkännande var dock inte möjligt att tillhanda från samtliga deltagare där observationerna genomfördes (Denscombe 2016, 306). Dock så ägde observationerna rum i relativt offentliga miljöer och syftet med studien var varken att studera enskilda individers privatliv eller röja deltagarnas identitet (Ahrne och Svensson 2011, 89; Denscombe 2016, 309). För att försäkra informanternas anonymitet har samtliga namn och platser fingerats. En del övriga detaljer, både i transkribering och fältanteckning, har utlämnats för att skydda informanternas identitet enligt de forskningsetiska principerna (Denscombe 2016: 428-429).

4. Teori

I följande avsnitt presenteras studiens teoretiska utgångspunkter: Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital, Sarah Thorntons klubbkultur, Beverly Skeggs teori om respektabilitet samt Jeffrey C. Alexanders teori om sociala och kulturella framträdande.

4.1 Pierre Bourdieu och det symboliska kapitalet

För att förstå klass och status i förhållande till subkulturella grupper använder sig denna studie av kultursociologens Pierre Bourdieus teori om fält, habitus och kapital.

Bourdieu's term habitus används för att förklara en individs inlärd känsla för smak och värderingar. Den enskilde individens egna habitus präglas i olika grad av den grupp som individen tillhör. Processen där habitus upptas och utvecklas sker ofta omedvetet och legitimerar de handlingar och gemensamma normer och värderingar som finns inom fältet (Bourdieu 1993, 250-251, 301). Ett fält består av mänskliga grupperingar som i olika grad delar värderingar och normer. Fältet, eller delfältet, förblir sammanhållet genom grupperingens kollektiva habitus och handlande något som både kollektivt skapas, utvecklas och förstärks genom gruppens utövare (Bourdieu 1993, 301). Kollektivets habitus blir den gemensamma utgångspunkten i hur kulturen betraktar sig själv och hur den förhåller sig till andra grupperingar utanför kulturen. Enligt Bourdieu sätts alltid gruppens normer om smak och värderingar i relation till utomstående grupper, i en subkultur sker detta gentemot andra kulturer (Bourdieu 1993, 269).

Enligt Bourdieu reproduceras statusmarkörer och maktrelationer i olika kontexter. Volymen och interaktionen av ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital avgör människors möjligheter till makt och status. Individens ekonomiska kapital bestäms utifrån ekonomiska tillgångar (Bourdieu 1986, 16), medan det kulturella kapitalet förekommer i tre former: En förkroppsligad form som handlar om kunskap om sociala koder (normer), en objektiv form som består av materiella ägodelar, samt den institutionaliserade formen som är utbildningsbevis (Bourdieu 1986, 17ff). Det sociala kapitalet består av vilka kontakter och förbindelser individen har (Bourdieu 1986, 21). När dessa kapital värderas och erkänns skapas det symboliska kapitalet (Bourdieu, 1986, 17). De dominerande i ett fält äger en specifik typ av symboliskt kapital, något som ligger till grund för fältets trosföreställningar, investeringar och vinster. Genom denna kollektiva övertygelse skapar fältet en samhörighet. Denna kollektiva samhörighet är en nödvändighet för fältets överlevnad eftersom dess aktörer kräver en gemensam målbild att kämpa för (Bourdieu 1993, 128). Att dela gruppens normer i smak och beteende betraktas ofta som en förutsättning för att få fälttillträde. I denna process förväntas, om fältets habitus inte redan delas, att man erkänner och accepterar fältets habitus som överlägset andra grupperingar. Om denna kulturella kuvning äger rum har ett intresse skapats hos individen att förvara och beskydda kulturen, något som stärker habitus ytterligare – både inom gruppen och gentemot utestående kulturer (Bourdieu 1993, 258). Enligt Bourdieu är sociala positioner i samhället – som tillhörighet till en viss gruppering – beroende av habitus, meningslöst om en distinktion till andra grupper inte äger rum. De olika livsstilarna får sin mening i skillnaden från andra livsstilar, smaker och preferenser. Detta innebär att det som utmärker ett fält är att de poängterar vad som särskiljer de från andra kulturer, vad andra kulturer saknar och vad de motsätter sig (Bourdieu 1993, 19f, 297, 304ff).

Olika grad av symboliskt kapital inom ett fält leder också till olika status. Strävan efter högre rang leder ofta till att habitus stärks ytterligare. Deltagarna åtrår högre positioner för att tillhöra fältets toppskikt (Bourdieu 1993, 282). Genom att antingen sträva eller faktiskt förknippas med en stor aktör inom ett fält, en auktoritet, ges individen en identitet, ett habitus och social klasstillhörighet. Individen demonstrerar och klassificerar genom sin smak och livsstil vilken social samhällsklass hen tillhör, eller önskar tillhöra, och på så vis är tillhörigheten identitetsskapande (Bourdieu 1993, 263ff, 298ff, 302).

4.2 Sarah Thornton och "being in the know"

Kultursociologen Sarah Thornton genomförde etnografiska studier i klubbmiljöer under 1990-talet vilket resulterade i boken "Club Cultures" (1995). Med Bourdieus symboliska kapital som utgångspunkt fastslog Thornton betydelsen av att känna till det rätta, "being in the know" i ravekulturen. Detta tog sig i uttryck genom att subkulturens deltagare hade "rätt" kläder, använde ett visst språk och slang men samtidigt inte "försökte för mycket" då detta ansågs minska både individens trovärdighet och kapital. Huvudsakligen var det betydelsefullt att distansera sig gentemot det som subkulturen inte var, det vill säga från mainstreamkulturen. Genom att inte förknippas med mainstream fick man ett "hippt" kapital, en coolhet, något som Thornton benämner som ett "subkulturellt kapital" (Thornton 1995, 11-12). Den svartmålning som skedde gentemot mainstreamkulturen förstärkte subkulturens elitism och avståndet förtydligades mellan det normativa majoritetssamhället (Thornton 1995, 5).

Enligt Thornton är klubbkulturen i allmänhet och ravekulturen i synnerhet en "smakkultur". Med detta menar Thornton att människor befinner sig på specifika klubbar och raves för att de delar ett musikintresse men framförallt för att de föredrar att vara med människor som har lik smak. Att ta del av klubbkulturen skapar ytterligare en gemenskap och gemensam kunskap om viktiga värderingar inom kulturen skapar mening, något som förstärks och utbyts när subkulturens deltagare möts och interagerar (Thornton 1995, 3). Hierarkier inom subkulturen skapas genom att kulturens smak avgör vad som är hippt och denna hierarki uppstår genom att subkulturens deltagare sinsemellan visar att de vet vad som är bra smak. Den som lyckas uppvisa god smak med en naturlig fallenhet, genom att inte försöka för mycket, blir autentisk i subkulturens ögon och betraktas som en auktoritet (Thornton 1995 3-4).

4.3 Beverly Skeggs och respektabilitet

I en etnografisk studie undersökte sociologen Beverly Skeggs (2000) synen på respektabilitet i förhållande till klasstillhörighet, utbildning, sexualitet och femininet. Skeggs tar avstamp i Bourdieus klassteori men kompletterar denne i förhållande till sexualitet. Studien genomfördes på arbetarklasskvinnor men Skeggs menar att hennes teori är tillämpbar i andra grupper som lever i närhet till respektabilitet (Skeggs 2000, 11). Det blir därför relevant att använda begreppet i förhållande till hur bland annat identitet, sexualitet och autenticitet görs i free party-rörelsen. Enligt Skeggs har arbetarklassens kvinnor alltid förknippats med ett lågt socialt värde, ingen politisk och ekonomisk makt samt med en sexualitet, femininet och respektabilitet som värdesätts med grund i normer utan förankring till deras värld (Skeggs 2000, 253). För arbetarklassen blir det viktigt att tillskansa respekt för att inte sjunka i den sociala positionen, något som blir extra betydelsefullt när tillgången till olika sorters kapital är starkt begränsat (Skeggs 2000, 161). Respektabilitet demonstreras även kroppsligt och sexuellt, där en respektabel kropp anses vara vit, avsexualiserad, heterofeminin och medelklass (Skeggs 2000, 133). En respektabel kropp förväntas vara kontrollerad i dess uppvisande av sexualitet eftersom uppvisad sexualitet betraktas som det starkaste tecknet för en icke-respektabel kropp enligt Skeggs (Skeggs 2000, 135).

4.4 Jeffrey C. Alexander och identitet

För att förstå hur identitet skapas i free party-rörelsen använder denna studien sig av kultursociologen Jeffrey C. Alexanders teori om sociala och kulturella framträdande. Alexander har en socialkonstruktionistisk ansats till identitet och menar med inspiration från bland annat Goffman och Geertz (Alexander 2004, 529) att identitet byggs upp och görs, liksom ett teaterdrama, på en scen eller arena. För att lyckas med framträdandet måste interaktionen mellan aktör, text och publik utmynna till en helhet och i denna process är både manus, aktören och publikens bakgrundsfaktorer avgörande. Eftersom publiken består av olika individer med skiftande karaktär krävs något extra, ett särskilt band, för att fånga hela publikens uppmärksamhet (Alexander 2004, 529). Ett av dessa redskap är det som Alexander benämner som *katexis*, det vill säga styrkan, kraften och intensiteten i framträdandet. Om aktören framträder med en mängd *katexis* som är anpassat efter publiken uppstår goda förutsättningar för en bra sammansmältning (Alexander 2011, 171). Autenticitet är nödvändig för utfallet, publiken måste uppleva texten och budskapet som äkta och naturligt (Alexander 2004, 529-530). Om den kulturella meningen blir kommunicerad trovärdigt övergår kulturen från aktören till publiken på ett sådant vis att publiken identifierar sig med aktören på scenen. Alexander menar

att denna process anammas i samhället där till exempel teaterpubliken blir en sociala statusgrupper (Alexander 2004, 531). Likt Goffman menar Alexander att symboliska objekt, till exempel statusmarkörer som kläder, hjälper att bygga förtroende mellan aktören och publiken. Det sker också en auktorisering där vissa samhällsgrupper och individer ges större social makt och tillgång. För att exemplifiera detta påvisar Alexander att kulturen består av ständig social makt. Kulturen är reglerad och ger inte tillträde till alla, till exempel är det endast teaterstycket som blivit godkänt som tillåts uppträda där endast utvalda skådespelare uppvisas (Alexander 2004, 532). Subkulturer uppstår i sådana områden där grupperingar inte lyckats övertalas eller tilläts tillträde (Alexander 2004, 565). I subkulturen uppstår den identifikation som inte var möjlig i mainstreamkulturen (Alexander 2004, 664). Precis som i mainstreamkulturen uppstår också auktoriteter och ett ständigt uppvisande och demonstrerande av social makt inom subkulturer. Subkulturers sociala uppträdande, likt resterande samhället, anammar ofta ett särskild språk och beteende och därav stärks identiteten (Alexander 2004, 533, 537).

5. Forskningsöversikt

Detta avsnitt inleds med en introduktion och historisk översikt av forskningsfältet subkultur för att därefter redogöra för den post-subkulturella forsknings-eran. Inom specifikt klubbkultur är Sarah Thorntons etnografiska post-subkulturella studie (1995) att betrakta som tongivande sedan 1990-talets mitt. Etnografiska studier som studerat free party-rörelsen är främst internationella. De svenska studierna som existerar fokuserar främst på deltagarnas användning av narkotika, däribland Fabians Sjös studie (2005) som presenteras nedan.

5.1 Chicago-skolan och urban avvikelse

Universitetet i Chicago blev 1892 det första universitetet i USA med en sociologisk fakultet. På 1930-talet hade en tydlig etnografisk forskningsprofil vuxit fram på fakulteten, vilket ledde fram till några av kriminologins mest betydelsefulla studier av kriminologer som Edwin Sutherland, Erving Goffman och Howard Becker (Newburn 2013, 188-189).

Trots att Chicago-skolan till en början inte använde begreppet ”subkultur” spelar dess studier och insyn en stor roll för det subkulturella forskningsfältet. Studiernas fokus på sociala problem, kriminalitet och avvikelse, immigration och urbant liv samt dess etnografiska forskningsmetoder har präglat stora delar av forskningsfältet. Enligt skolans forskare är kriminalitet och fattigdom inte ett resultat av individens personlighet och moral utan snarare ett resultat av hens sociala omgivning.

Avvikelse betraktas som ett resultat av sociala problem ofta uppkomna av ojämlikhet som ett resultat av snabba sociala och samhällsliga förändringar. Denna insikt är avgörande för att förstå subkultur – avvikelse måste ses i en större social kontext (Haenfler 2014, 3-4). Chicago-skolans studier kan vara betydelsefulla utifrån ett subkulturellt perspektiv eftersom de studerar marginaliserade minoritetsgrupper i samhället (Haenfler 2014, 5).

5.2 Subkultur enligt CCCS

Birminghams universitet etablerade 1964 ett tvärvetenskapligt centrum kallat Center for Contemporary Cultural Studies (CCCS). Med ledorden ”utan att förstå litteraturen och kulturen kan vi aldrig helt förstå samhället omkring oss” (Hebdige 1979, 8) fokuserade skolan sina studier på ungdomskultur där stil intog en central position i förståelse och analys av subkultur. Stil avser, förutom kläder, frisyrier och andra visuella attribut, uppträdande som gångstil, jargong och ritualer samt musik, språkbruk och slang vilket enligt skolan förenade medlemmarna i subkulturen. Subkultur betraktas enligt skolan som en social praktik eller kulturellt uttryck, något som utövas, skapad av människor och därmed är ett subkulturellt sammanhang meningsfullt för dess anhängare. Denna meningsfullhet kunde förstås om den sattes i kontext till samhällsliga förändringar. I England sattes detta i relation till det kapitalistiska samhällets homogena kulturella framväxt som främst arbetarklassens pojkar revolterade emot genom att skapa egna stilar och identiteter (Haenfler 2014, 7-10).

Birminghamsskolans kulturella teorier utstår vanligen kritik för att vara explicit politisk med klassagenda där subkulturella deltagandet ses som en rebellisk manifestation gentemot kapitalismen. Förutom CCCS fokus på enbart pojkar och klass riktas även kritik mot den betydelsen skolan givit subkulturens homogena stil. Moderna subkulturens framväxt identifieras inte alltid av en kollektiv stil utan består ofta av mer mångfald och individualitet, och det är inte längre möjligt att förklara klassvärderingar som den sammanhållande kraften för moderna subkulturens sammanhållning (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-8; Haenfler 2014, 9-10). Free party är en förhållandevis modern företeelse. Det är därför relevant att presentera post-subkulturella teorier som fokuserar på modernt subkulturellt deltagande som meningsskapande.

5.3 Post-subkulturella eran

1990-talets post-subkulturella studier beskrivs av Weinzierl och Muggleton (2003) som ett studieområde som undersöker hur subkulturella fenomen rekonstrueras i en skiftande social terräng

där global mainstreamkultur och lokala subkulturella strömningar omarbetas och på många sätt flyter samman. Författarna menar att samtida ungdomskulturer är pragmatiska och flytande (Muggleton & Weinzierl 2003, 3), en utgångspunkt som motsätter CCCS teorier. Gruppidentiteten som var central i CCCS ersätts i den post-subkulturella strömningen av en individualistisk livsåskådning där subkulturens anhängares tillhörighet liknas mer vid ett nöje än en livsstil. Denna mobilitet i identitetsskapande innebär att post-subkulturella rörelser är mindre exkluderande än CCCSs definition (Muggleton & Weinzierl 2003, 5-6, 10). Enligt Muggleton och Weinzierl är moderna subkulturer inte nödvändigtvis drivande av att göra motstånd mot rådande samhällshegemoni, utan präglas mer av en pragmatisk attityd vilken ofta motsätter sig universella känslor och ideologier. Det är utifrån denna motsättning, gentemot konstruerade mainstream, som den subkulturella identiteten skapas (Hannerz 2018, 226). Som Thornton (1995) visar konstrueras post-subkulturer av smak och konsumtion i motsats till CCCS syn där subkulturer konstrueras efter klass, kön och etnicitet (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-7, 12-14).

5.4 Rave, droger och sexuell objektivering

Fabian Sjö (2005) beskriver vilken betydelse narkotika har inom ravekulturen och hur drogerna får olika betydelse för subkulturens deltagare. Enligt Sjö är narkotikabruket ett sätt för subkulturens deltagare att distansera sig från mainstream-samhället (Sjö 2005, 31-32). Genom denna distansering skapas en tydlig distinktion mellan subkulturens deltagare och "de andra". Denna jämförelse med andra grupper bidrar till en förstärkning av den individuella identiteten (Sjö 2005, 35).

Sjö beskriver hur en "annorlunda" atmosfär uppstår på illegala dansklubbar jämfört med legala klubbar då fokuset är dans, musik och den personliga upplevelsen. Denna atmosfär märks rent sexuellt eftersom raves främsta syfte inte är att uppmuntra till sexuella relationer mellan personer. Rave uppfattas som en frizon där främst kvinnor slipper den sexuella objektivering som pågår på legala klubbar. Legala klubbar fungerar tvärtom främst som en social och sexuell mötesplats, något som leder till mer sexualisering och objektivering. Som ett resultat av detta uppstår då en annan stämning mellan könen, menar Sjö (Sjö 2005, 36).

5.5 Free party-rörelsen och nyliberalism

Christine Griffin mfl. (2018) har studerat free party-rörelsen utifrån begreppet frihet. De undersöker den faktiska frihetliga distinktion mellan illegala och legala arrangemang och hur detta påverkar reglering och identitet. Enligt forskarna har en ny form av frihet uppstått, en frihet som används för

att styra. Detta definieras utifrån ”governance through freedom” vilket förhandlas fram bland kulturens deltagare (Griffin mfl. 2018, 478). Genom att genomföra deltagande observationer och intervjuer med deltagare både på illegala och legala festivaler försöker studien identifiera frihet och innebörden begreppet har för deltagarna (Griffin mfl. 2018, 485). Deltagarna beskrev frihet som något som möjliggjordes på grund av svaga regleringar, varav festivalerna beskrevs som befriande där man kunde bete sig fritt och inleda kontakter med andra deltagare (Griffin mfl. 2018, 485-486). En free party-deltagare beskrev att hela poängen med free party är att ”fly verkligheten” och ens ”verkliga jag” (Griffin mfl. 2018, 487). Deltagare på legala festivaler upplevde friheten som autentisk och menade att festivalernas uppenbara regleringar (stängsel, säkerhetsvakter etcetera) bara var för syns skull och egentligen inte implementerades (Griffin mfl. 2018, 488). Free party-deltagarna betraktade däremot avsaknaden av reglering som ett måste för den autentiska friheten. Deltagarna hade en nyliberal hållning till statlig regleringar och benämnde regleringar inom hälsa och säkerhet som ”töntiga” och ”onödiga” (Griffin mfl. 2018, 488-489). Hos free party-deltagarna var friheten central och intog en mer politisk roll enligt forskarna. Med nyliberala perspektiv argumenterades och konstruerades frihetsbegreppets innebörd fram som en individuell rätt till att ”göra vad du vill” (Griffin mfl. 2018, 492).

5.6 Postmodern ravekultur som meningsskapande

I en etnografiska studie undersöker sociologerna Lynch och Badger (2007) den postmoderna ravekulturen utifrån ett funktionellt och samhällsnyttigt perspektiv. Detta görs genom att undersöka om ravekulturen fyller samma mening och syfte som religiösa institutioner. Enligt Lynch och Badger är en religiös institution en plats där människor ägnar sig åt självutveckling, meningsskapande, gemenskap och reflektion. Den minskade betydelsen och sekulariseringen av traditionella religiösa institutioner har gett plats till en ny form av social religion menar Lynch och Badger och undersöker om ravekulturen fungerar som en osynlig religion för att fylla mänskliga behov (Lynch & Badger 2007, 31). Studien visar att få av deltagarna använder sig av religiösa språkliga termer när de beskriver subkulturen, trots detta har festerna ett stort inflytande i deltagarnas liv och kan därmed agera som en ny social form av religion. Subkulturens deltagare beskriver kulturen som liberal och humanistiskt med en romantisk värdegrund som möjliggör individuell utveckling (Lynch & Badger 2007, 29, 38).

6. Analys

6.1 Free party som subkultur

”Där någonstans är det” sade hon och pekade på en industrilokal (...). När vi kom närmre såg vi en kö utanför ingången. I kön började vi prata med två tjejer. ”Alltså det är något med dessa klubbar” sade den ena tjejen. ”Ja verkligen” stämde den andra tjejen in med... ”På något sätt är friheten så skön, alltså jag känner att det är som att gå in i en bubbla”. Hon skulle få rätt. När vi gick in leddes vi genom en lång hall full av musik, hallen ledde oss till dansgolvet och där inne var det verkligen en egen värld. Vi kastades rätt in i flera konstinstallationer som anammat nattens tema: arabian night. Projektorer, som bytte färg i takt med musiken, visade psykedeliska flygande mattor och stora blinkande ögon på väggarna (...). Dansgolvet bestod av människor mellan 25-35 år. En del bar överdrivet glittriga kläder, andra hade en tydlig ”street-look”, en del var typiskt konstnärliga i sitt uttryck, och medan någras klädsel inte väckte någon direkt uppmärksamhet hade andra anammat kvällens tema (...). Inatt blev det så tydligt att folk inte bara var där för att dansa. De var där för att gå in i sin bubbla.

(Logg 02.03.19)

Free party-rörelsen är ingen klassisk subkultur utifrån CCCS definition. Kulturen består varken av tydlig politisk agenda eller en kollektivt anammad homogen stil (Haenfler 2014, 7-10). Subkulturen består i heller inte av marginaliserade samhällsgrupper utan snarare av yngre, urbana, ofta relativt privilegierade studenter. Subkulturen är därför oförklarlig utifrån Chicago-skolans teori om urban avvikelse (Haenfler 2014, 5). Kan kulturen trots detta betraktas som en subkultur?

Likt fältanteckningen ovan är ett återkommande tema i studiens empiri att free party-rörelsen består av människor som anammat en individuell stil. Vid första anblick kan därför kulturen betraktas som högst inhomogen. I den post-subkulturella erans fotspår är stilarna genomgående individualistiska (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-8; Haenfler 2014, 9-10) och kännetecknas av en ”hipp” smak (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-7, 12-14; Thornton 1995, 11-12). De hippa kläderna i kombination med att kulturen främst består av yngre urbana människor i 25-35 års åldern (som har möjlighet att dansa till klockan sex på söndagsmorgonen utan nämnvärda restriktioner i form av jobb eller familj) resulterar i en subkultur som egentligen består av relativt lika individer. Dessa individer är föga intresserade av att förändra rådande samhällsdebatter, åtminstone inte i relation till free party. Det subkulturella deltagandet bygger inte på ett politiskt klassengagemang enligt CCCS definition

(Haenfler 2014, 7-10), tvärtom önskar subkulturen verka så diskret som möjligt, så lågt under samhällsradarn som möjligt:

Ester: Det måste skötas snyggt, för man vill ju inte att de [myndigheterna] ska stänga ner ravet. Alltså vi vill ju inte märkas (...) Jag vill typ verka utan att synas. Vi vill ju bara att folk ska komma och ha kul.

För Ester och andra ravare är inte free party ett politiskt uttryck eller manifestation i syfte att förändra rådande samhällsdiskurser och lagar. Subkulturen tycks bestå av individer från olika bakgrunder och med olika klassvärderingar, här delas inte klasstillhörighet på det vis som CCCS beskriver (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-8; Haenfler 2014, 9-10). Vad driver istället free party-rörelsen? Som Ester beskriver det är syftet ”bara att folk ska komma och ha kul”. Enligt Muggleton och Weinzierls definition är detta ett högst post-subkulturellt uttalande eftersom free party-deltagandet beskrivs som ett ”kul nöje”, inte som en livstil. Subkulturens främsta syfte är att skapa nöje, inte att driva politiska frågor eller förändra samhällsdiskurser (Muggleton & Weinzierl 2003, 5-6, 10). För free party-deltagaren innebär detta en flytande identitet där den subkulturella identiteten är tydlig under helgens fest men inte nödvändigtvis lika viktig under veckodagarna, vilket exemplifieras i intervjun med Sara:

Sara: Det är ju inte så att jag går runt och bara ”jag är en raveare” (...) Det är väl mer att man liksom känner att man delar samma intresse och så där (...) När man går ut på helgerna på det här sättet (...) man reser till typ Portugal på festival och hänger med folk där (...) det är ju exakt samma med folk från hela världen (...) alltså det är ju verkligen något som känns lite speciellt.

Sara identifierar sig inte som ”raveare” hela tiden, för henne tydliggörs denna identitet främst i free party-miljöer, där ”man delar samma intresse”. Detta beskrivs som något som främst sker under helgerna eller under särskilda evenemang som festivaler. Denna identitet upplevs som ”exakt samma med folk från hela världen” vilket beskrivs som ”lite speciellt”. Detta innebär att den subkulturella identiteten, trots att den är flytande, globalt är delad när free party-deltagare samlas och är i det avseende meningsskapande. Det Sara beskriver är i grund en känsla av gemenskap och tillhörighet vilket tycks påverka och inflyta på hennes liv. Som Lynch och Badger beskriver kan free party-rörelsen vara ytterst meningsskapande trots att den i första anblick endast verkar fungera som

ett ”nöje” (Lynch & Badger 2007, 31). När Sara berättar att ”det är ju exakt samma med folk från hela världen (...) alltså det ju verkligen något som känns lite speciellt” utmålar hon en gemenskap i subkulturen vilket hon beskriver i ett romantiserande ordalag. För Sara är det ”speciellt”, unikt, att människor från olika delar av världen med olika kulturella bakgrunder kan samlas och dela en gemenskap. Likt Lynch och Badger fastslår är denna beskrivning av free party-rörelsen högst humanistiskt och bevittnar om den romantiska värdegrund subkulturen önskar förmedla att den består av (Lynch & Badger 2007, 29, 38). Men vad består och hur görs den subkulturella identiteten? För att besvara detta behöver begreppet frihet och dess innebörd analyseras i förhållande till free party.

6.2 En frihet från mainstream

I studiens empiri beskrivs återkommande hur illegala dansklubbar frihetliga atmosfär befinner sig i klar motsättning till legala nattklubbar. Återkommande beskrivningar av legala klubbar är att dessa främst kantas av otrevligheter som osympatiska vakter, dålig musik, berusade och ointresserade människor:

S: Man står i en dryg kö med dryga vakter som spelar så jäkla tuffa (haha) och så får man betala någon dum summa för att komma in och lyssna på någon dålig mix av 80-tals hits (...) och så står man där och dansar men alltså folk är ju fan inte intresserade av musiken ens, alltid en sån jävla köttmarknad speciellt innan stängning (haha). Och folk är ju askalas och dreggiga (...) sen tänds lamporna det är ju det värsta och så är ju klockan typ bara 1 eller 2, jahapp nej men då måste man ju lämna stället.

Carl: Alltså de vanliga ställena och människorna där alltså nej så drygt alltså samma sak och ja men du vet man började ju dricka sig askalas på förfesten.

Beskrivning av människor på ”vanliga klubbar” är genomgående negativ. Besökarna beskrivs som musikaliskt och kulturellt ointresserade som inte är ”intresserade av musiken ens”. De beskrivs ha en dålig smak och lyssnar på ”dålig mix av 80-tals hits”. ”Folk” på legala klubbar beskrivs som ”askalas och dreggiga”, de identifieras som berusade och okultiverade. Främst utmålas bilden av att legala nattklubbar fungerar som en sexuell mötesplats något som resulterar i att klubbarna ”alltid är en sån jävla köttmarknad”. Under studiens etnografiska arbete har ämnet sexualisering och

objektifiering varit återkommande. I nattklubbsmiljö är dessa ämnen ofta ett återkommande inslag, i ravemiljön tycks dessa fenomen tvärtom förekomma förvånansvärt lite:

Alla dansar. Det gemensamma vekar vara att alla delvis är där för musiken och dansen. Jag uppfattade det extremt befriande att kunna dansa obekymrat och slippa sexuella antydningar från killar som jag allt för många gånger upplevt på vita dansklubbar.

(Fältanteckning 23.02.19)

Jag dansade helt fritt. Ingen som försökte närma sig, ingen som störde. Så sjukt befriande. Jag kände mig inte som ett sexobjekt, jag kände mig bara som någon som dansade och hade kul.

(Fältanteckning 13.04.19)

Likt Sjö beskriver i sin studie (2005) målar fältanteckningarna upp en ravemiljö befriad från sexuella objektifiering som förekommer på legala klubbar. Detta tema är ständigt återkommande hos studiens informanter:

Adrian: Och folk är inte där för att ha det nice, lyssna på musiken, ha kul, dansa, utan är mer där för att, ja men du vet, ragga.

När informanterna berör ämnet avhandlas det alltid utifrån vad som är fel med de legala klubbarna. I denna distinktionsprocess utmålas legala klubbar nedlåtande och beskrivs som "köttmarknader". I intervjuerna framgår det att legala klubbar egentligen enbart har ett enda syfte vilket är att fungera som en sexuell mötesplats. Free party-rörelsens syfte är tvärtemot främst att fungera som en arena för det gemensamma intresset av musik och dans. Fokus på de illegala klubbarna blir därmed den egna personliga upplevelsen. Huruvida detta leder till en annan stämning mellan könen, likt Sjö (Sjö 2005, 36) påstår är svårt att säga, dock är atmosfären definitivt mer befriad från sexuell objektifiering än på legala klubbar. Sjö menar att ravemiljön därmed blir en "frizon" för kvinnor, då sexuella relationer inte uppmuntras av miljön (Sjö 2005, 36). Under denna studie observerades dock flertalet situationer där deltagare till exempel hånglade. Att påstå att miljön inte uppmuntrar till sexuella relationer kan därmed inte konstateras. Likt andra nattklubbar är även ravemiljön en social mötesplats, dock sker ett misserkännande av sexualisering eller objektifiering. Att informanterna

ständigt distanserar sig från det sexuella beteende som påstås äga rum på legala klubbar blir en del i subkulturens identitetsskapande och blir en form för den subkulturellas symboliska kapital (Bourdieu, 1986, 17). Subkulturens elitism (Thornton 1995, 5) genomsyrar även dessa fenomen. Enligt subkulturen betraktas öppen sexualisering som något negativt. Återkommande framhålls det att ”folk ska bete sig”:

Unni: Nu känner jag bara så att när jag går på vita klubbar, så är folk så på, killar där är så sjukt jobbiga. Jag vill ju bara ha kul, och det är ju inte kul när folk håller på så där. Och det är ju så tydligt, överallt, alltså alla håller ju på. Det är ju därför folk går ut, verkar det som.

Genom att subkulturen stämplar denna typ av beteende som något sämre, som enbart förekommer på legala klubbar, upprätthålls den kollektiva elitistiska identiteten. Som Skeggs menar (2000) kan detta förfarande vara ett sätt för subkulturen att tillskansa sig ett högre symboliskt kapital (Skeggs 2000, 161). För subkulturens deltagare betraktas ett öppet uppvisande av sexualisering och berusning som något negativt, mindre kultiverat och respektabelt (Skeggs 2000, 135). Att distansera sig från ett sådant beteende gör att kulturen erhålls en annan social samhällsklass, en process som i sig är identitetsskapande (Bourdieu 1993, 263ff, 298ff, 302).

6.3 Friheten i free party

Medan legala nattklubbar utmålas som tråkiga och stela, beskrivs raves genomgående i positiv anda innehållande en frihetlig atmosfär:

A: Alltså man kände direkt att stämningen är helt annan. Så trevlig, soft och nice typ. Inte alls sådär stelt och riktigt typ snobbigt (...) men om man pratar om klubbar, lyssna på musik, dansa, alltså då är ju de vita klubbarna oftast inte så jävla kul. Eller alltså de kan ju vara kul men det är ju inte samma stämning alls.

Denna atmosfär har varit påtaglig under studiens observationer. Atmosfären uppfattas som annorlunda jämfört med legala nattklubbar, vakterna är trevliga och stämningen är välkommande. Vad beror då denna annorlunda atmosfär på? Enligt subkulturens deltagare ligger det gemensamma intresset och den delade smaken till grund för denna atmosfär. Återkommande beskrivs free party-rörelsen som en kultur som består av ett genuint delat intresse i motsättning till mainstream:

C: Musiken spelar definitivt en större roll, folk är betydligt mer intresserade av allt bakom på rave än på en vanlig klubb. Alltså vi är ju verkligen genuint intresserade och ja men typ många gör ju musik själv, har liksom ett stort intresse för det och inte bara för att festa.

S: Musiken är ju central, alltså du går ju inte dit om du gillar elektroniskt och så där, alltså det är lite det som är grejen att alla har liksom det gemensamt alltså man är intresserad och uppskattar musiken och det som DJ gör och allt som ligger bakom med ljudkvaliteten och ljuset ja men allt, alltså det där finns ju inte på vita klubbar alltså dit går ju alla, ja men vem som helst.

A: Ofta så kör svartklubbarna på helt andra ljudsystem än de vita klubbarna, Det blir en helt annan grej, alltså jag känner lite så att om ljudet är dåligt det förstör så sjukt mycket.

För ravebesökaren spelar ”musiken definitivt en större roll” och ”folk är betydligt mer intresserad av allt bakom på rave än på en vanlig klubb”. Den subkulturella beskrivs ha ett ”genuint” intresse för musiken och ravekulturen i stort och deltar inte på rave ”bara för att festa”. Flera informanter beskriver hur legala nattklubbar och dess besökare symboliserar den distinktion subkulturen skapar mellan sig själva och mainstream. Det kollektivt delade intresset beskrivs som en av de främsta anledningarna till att atmosfären på illegala klubbar är annorlunda. Subkulturens deltagare beskrivs som kultiverade samt intresserade och kulturen som sådan beskrivs hålla både en hög nivå och vara genuin i motsats till vita klubbar som ”vem som helst besöker.” Likt Thornton (1995) beskriver gör detta subkulturen till en ”smakkultur” där free party-rörelsens själva betraktas representera den ”goda smaken”. I denna process nedgraderas mainstream och besökare på ”vanliga” nattklubbar betraktas som okunniga med ”dålig smak” och stil, något som exemplifieras flertalet gånger:

C: Alltså det är ju mycket friare hos oss, folk får ju vara som de vill men alltså man får ju inte vara en idiot och bete sig dreggigt, alltså då kan man ju åka till någon dansbandsfestival i stället och lyssna på Arvingarna.

För Carl symboliserar dansband en okultiverad kultur vars deltagare inte kan "bete sig". Det framgår tydligt i påståendet att subkulturen är elitistisk. För det första sker en ständig svartmålning gentemot andra kulturer och dess anhängare (Thornton 1995, 5), för det andra beskrivs den egna kulturen som "hipp" genom att beskrivas som fri, och för det tredje framgår tydligt vilken hierarkisk ordning subkulturen målar upp gentemot utomstående kulturer som dansband (Thornton 1995, 3-4, 11-12). Enligt Bourdieu är denna subkulturella distinktion gentemot andra kulturer även ett sätt för subkulturens övriga deltagare att uppvisa sin sociala klasstillhörighet (Bourdieu 1993, 263ff, 298ff, 302). Att Carl väljer att distansera sig från just dansband kan tolkas som en social klassmarkör. För det första har dansband förhållandevis låg status även inom mainstream. För det andra är vanligt förekommande fördomar om dansband att detta främst utövas på landsbygden, sällan i storstäder. Detta leder till att dansband varken betraktas som särskilt "hippt" eller "konstnärligt". Att lyfta dansband som motpolen till free party-rörelsen blir därmed i det sociala framträdandet både effektivt och trovärdigt (Alexander 2004, 529-530). Genom att distansera free party-rörelsen från dansbandskulturen distanseras även rörelsen ifrån "okultiverade" samhällsgruppers smak och erhåller därmed en högre social status och social makt (Alexander 2004, 531-532). Som Muggleton och Weinzierl beskriver konstrueras därmed free party-rörelsens främst utifrån dess gemensamma smak (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-7, 12-14).

Genom subkulturens konstruerande av mainstream blir det subkulturella deltagandet meningsfullt. I tillägg till subkulturens delade intresse och kollektiva smak framgår betydelsen av frihet i relation till atmosfär vilket anses möjliggöra människor att "vara sig själv" och göra "vad de vill", till skillnad från i mainstream:

C: Så är ju atmosfären mer avslappnad, alltså den är ju friare. Du slipper känna dig övervakad, det blir ju som att gå in i en egen värld.

E: Ja men alltså att man får vara sig själv, alltså man kan ta några dansskor [ecstasy] om man känner för det men man kan också skipa det, alltså ingen bryr sig...Det är liksom friheten i det.

A: Om du är på en vitklubb (...) ja men då måste du ta din Molly [ecstasy] eller dra din lina [kokain] i smyg på toaletten och så är det hela tiden där, det att folk typ studerar dig alltså ja det är ju fan inte bekvämt men här [på rave] är det att om du

vill ta, ja men gör det och om du inte vill ja men gör då inte det (...) det är ju inte så att folk bryr sig.

Free party-rörelsens avreglerade miljö leder till en atmosfär som beskrivs som ”mer avslappnad” och ”friare” där man undviker ”övervakning”. Denna frihet möjliggör valfrihet till att bland annat bruka narkotika. Denna valfrihet beskrivs som en frihetlig rättighet vilket möjliggör att den subkulturella får ”vara sig själv”. Valfriheten, och inte narkotikabruket i sig, beskrivs som det centrala, om valet faller på att ta droger eller inte spelar mindre roll. Det är snarare i valmöjligheten som friheten existerar. Även fast droger är vanligt förekommande inom free party-rörelsen är drogerna ingen nödvändighet för subkulturens deltagare. I gruppintervjun beskriver Sara det så här:

S: Om man man känner sig övervakad ja, men då är ju folk inte lika avslappnade och härliga utan då smyger ju folk runt och smusslar om man ska ta Molly [ecstasy] eller vad som helst, alltså det blir ju inte alls samma sak, jag har i alla fall svårt att se det.

Trots att narkotika inte brukas av alla inom subkulturen blir narkotika i detta avseende en viktig del av free party-rörelsens identitet. Friheten att kunna välja att använda narkotika eller avstå narkotika blir central i free party-rörelsen resonemang, narkotika representerar och konstrueras därmed till en helig symbol för subkulturen. Detta stärker kulturens kollektiva identitet, eftersom mainstreamkulturen generellt sätt tar avstånd från avreglering av narkotika (Alexander 2011, 62, 66). Likt slutsatserna som dras i Griffins studie (2018) består subkulturens nyliberala resonemang i att avreglering leder till ökad frihet. För att uppnå en autentisk frihet förutsätter detta att individen själv har rätt att fatta beslut om narkotikabruk (Griffin mfl. 2018, 488-489). Likt Bourdieu och Thornton beskriver är det dessa motsättningar mellan subkulturen och mainstreamkulturen som stärker free party-rörelsens habitus och kollektiva identitet (Bourdieu 1993, 19f, 297, 304ff; Thornton 1995, 3, 11-12). Genom ett avreglerat förhållningssätt till narkotika och genom att använda subkulturella språk som ”Molly” och ”dansskor” i stället för ”ecstasy” uppvisar informanterna ett symboliskt kapital vilket gör att de tillskrivs en autenticitet (Thornton 1995 3-4, 11-12). Som Alexander beskriver är anammandet av ett särskilt språk och beteende i det subkulturella sociala framträdandet identitetsskapande (Alexander 2004, 533, 537). Det blir därmed inte långsökt att anta att även de ständigt återkommande subkulturella slangorden som ”dansskor” och ”Molly” är en del av subkulturens identitetsskapande process. Genom narkotikabruk, eller

genom att enbart använda slang som symboliserar subkulturell insikt och förståelse, uppmålas en distinktion mellan subkulturens syn på droger och mainstreamkulturen. Likt Sjös (2005) slutsats leder denna distinktion till en stärkt identitet för free party-rörelsen.

6.4 Frihet för vem?

Fram tills nu har analysen kartlagt free party-rörelsen som subkultur, subkulturens frihet från mainstream och hur denna distinktion möjliggör en subkultur som består i en frihet att ”vara sig själv” och ”göra vad man vill” med andra som ”delar samma sak”. Detta avsnitt kommer att förklara hur detta görs genom subkulturella regler vilket leder fram till frågan om vem subkulturens frihet är ägnad för. För att undersöka detta återgår vi till ett utdrag från intervjun med Adrian:

A: Alltså ingen bryr sig. Om man betar sig och har kul så är det ju fritt liksom. Alltså det finns ju inte såna gränser som på andra ställen (...) och alltså jag uppskattar verkligen den friheten.

”Att ingen bryr sig” brukar generellt betraktas som något negativt, icke-önskvärt. I subkulturen konstrueras detta istället, i ett meningsfullt system, till något positivt eftersom avsaknaden av legala regleringar som återfinns på ”andra ställen”, det vill säga legala nattklubbar, leder till en plats som är ”fri”. Detta gäller dock enbart så länge man ”betar sig”, vilket innebär att subkulturen enbart är ”fri” så länge man anammar kulturens gemensamma normer och värderingar. Den som inte ”betar sig” riskerar hamna utanför subkulturens gemenskap. Under en observation fick jag bevittna hur en deltagare som ”inte betedde sig” blev utkastad från ravet:

Plötsligt samlades ett gäng, säkert 7-8 personer runt en kille i 25-års åldern. Även fast musiken fortfarande spelade, och folk fortfarande dansade, ändrades liksom stämningen i rummet. Det blev lite stelare. Det hela gick dock ganska ”städat” till och innan jag hann uppfatta vad som riktigt hänt lämnade killen klubben eskorterad av fyra killar. Jag frågade en av personerna från ”gänget” vad som hände. Han ryckte på axlarna och sade att killen ”inte hörde hemma här, han brukade aldrig komma hit”. Jag frågade igen vad han hade gjort varpå jag fick svaret att han ”betett sig svinigt”. När jag senare under kvällen frågade en annan deltagare fick jag exakt samma svar: ”han är liksom inte en av oss”.

(Logg 09.03.19)

Något direkt svar på vad killen som fick lämna ravet gjort framkom aldrig. Förklaringen som gavs var att han betett sig på ett sätt som inte accepterades och att han ”inte var en del av kulturen”. För en utomstående blir det hela aningens förvirrande. Kollektivets habitus och normer framstår som både otydliga och inte nödvändigtvis särskilt frihetliga. Som Bourdieu beskriver uppvisar subkulturen i detta fall en stark kollektiv sammanhållning gentemot killen som på ett eller annat sätt ”gick emot” kulturens gemensamma normer och värderingar (Bourdieu 1993, 301). Den kollektiva gemenskapen stärktes i gränsarbetet gentemot killen som identifierades som en utomstående, någon som inte var en del av kulturen (Bourdieu 1993, 269). Gränsarbete gentemot ”utomstående” förekommer återkommande i studiens data. I intervjun med Adrian berättar han om en incident på ett utomhusrave där två rivaliserade narkotikaförsäljare började bråka varpå den ena ”blev stucken med en kniv i huvudet”. Även fast narkotika betraktas som en del av subkulturen beskriver Adrian direkt hur narkotikaförsäljarna inte är en ”del av kulturen”:

A: Alltså vad jag tror så tror jag att detta hände mellan dessa som säljer Molly [ecstasy] alltså det är för att de är i den världen (...) men fan alltså på något sätt ändå så tror jag fan alltså (haha) att det inte hade hänt med folk som går på rave, för alla är ju där för att ha trevligt.

Genom att distansera sig från oönskade incidenter och handlingar, som narkotikaförsäljarna och killen som blev utkastad, lyckas kulturen upprätthålla dess kollektiva identiteten som frihetlig. Subkulturens deltagare anses inte bestå av individer som inte ”kan bete sig”, utan enbart av individer som är trevliga och kultiverade. Det är enbart individer som delar subkulturens kapital som betraktas som en del av kulturen (Thornton 1995, 11-12). Detta har exemplifieras flertalet gånger under studiens observationer och intervjuer trots att det samtidigt återkommande hävdats att ”alla är välkomna”:

T: Jag känner lite så att dörren är öppen till alla men alla vill inte komma, och alltså det är fine för mig för alltså man vill väl egentligen kanske inte ha alla där?

C: Nää precis och alltså när jag säger normfritt så menar jag ju liksom inom vår grupp alltså för det är ju typ bara vi som går dit.

Förhållningssättet att ”dörren är öppen” men att man samtidigt ”inte vill ha alla där” återspeglar free party-rörelsens gränsarbete ganska väl. Som analysen tidigare visat är det genuina ”gemensamt intresset” för kulturen den subkulturella tillhörigheten. Som Alexander beskriver är denna autenticitet en nödvändighet för den subkulturella identiteten (Alexander 2004, 259-531). Den delade smaken är en nödvändighet för kulturens distinktion från mainstream (Thornton 1995, 3-5). Eftersom det subkulturella deltagande kräver en del praktiska uppoffringar, som till exempel en god natts sömn eller tid för att etablera goda kontakter för att möjliggöra inträde, är det möjligt att anta att de som kvarstår faktiskt delar ett ”genuint intresse” och har kontakter inom subkulturen. Men även om detta inte är fallet blir det problematiskt. För det första är det inte alla som erbjuds tillträde till ett rave. För att få tillträde krävs kunskap om vart klubbarna uppstår, när de uppstår och hur man anmäler sitt intresse. För det andra pågår rave sent på kvällen till tidigt på morgonen och riktar sig därmed särskilt till en målgrupp som har ”praktiska möjligheter” att ”leva för stunden” och som kan bortse från konventionella åtagande som familj och arbete. Generellt sätt utesluter detta äldre klientel och inkluderar yngre, urbana, studenter. För det tredje blir det tydligt väl på plats att subkulturen främst är till för den subkulturella deltagaren. Förvisso uppfattas atmosfären oftast som välkomnande (så länge ens namn återfinns på listan) men ett deltagande förutsätter ett medvetande kring att man inte kan bete sig som på ”vanliga” klubbar. Detta innefattar att man ska bete sig på ett, enligt subkulturen, respektabelt vis vilket innebär att man varken ska vara okontrollerad i sin sexualitet, sexualiserande, objektifierande eller kraftigt berusad (Skeggs 2000, 133, 135). Ironiskt nog går det dock bra att vara narkotikapåverkad, troligtvis eftersom detta är djupt förankrat i subkulturens identitet genom att fungera som en distansering gentemot mainstream (Sjö 2005, 35; Griffin mfl. 2018, 492). För att uppnå subkulturens symboliska kapital (Bourdieu, 1986, 17) är det nödvändigt att bete sig på ett sätt som vittnar om en subkulturell autenticitet. Detta innebär att man beter sig på ett vis som visar ”respekt” gentemot klubbens arrangörer, deltagare, musiken, ljudet och ljuset, något som främst manifesteras genom att man dansar, inte beter sig ”dreggigt” och ”okultiverat”. Detta demonstreras tydligt i den fjärde punkten som är smak och värdering. För att framstå som autentisk krävs det att man delar free party-rörelsen smak och av- och reglerande värderingar. Detta förutsätter först och främst att man delar intresset (vilket åter igen exkluderar alla som inte delar intresset) samt även att den subkulturella deltagaren instämmer med den distinktion som görs mellan subkulturen och konstruerade mainstream. För att uppfattas som autentisk är det nödvändigt att dels beskriva free party-rörelsen som en motpol till legala nattklubbar, eftersom detta antagandet bygger själva subkulturens identitet (Bourdieu 1993, 19f, 297, 304ff; Thornton 1995 3-5), och dels genom att anamma subkulturens individualitet i stil och

konsumtion (Muggleton & Weinzierl 2003, 6-7, 12-14). För det andra förutsätter detta ett anammande av subkulturens nyliberala värderingar i förhållande till avregleringar och rätten till självbestämmande (Griffin mfl. 2018, 488-489, 492; Lynch & Badger 2007, 29, 38) däribland narkotikabruk (Sjö 2005, 35).

Med ovanstående nämnda kriterier i baktanke blir det tydligt att friheten i free party-rörelsen både fungerar som av-reglerande och reglerande. Det som möjliggör konstruktionen och därmed distinktionen från mainstreamkulturen är helt beroende av att subkulturen intar ett förhållningssätt som innebär en frihet från mainstream och vad denne konstrueras innehålla. Denna konstruktion möjliggör subkulturens frihet och identitet som kännetecknas av att vara sig själv, göra vad man vill samt dela denna upplevelse och gemenskap med människor med samma smak och värderingar (Thornton 1995 3-4). Denna konstruktion fungerar enbart så länge subkulturen bedriver gränsarbete och konstruerar sina egna regler och distinktioner gentemot utomstående (Bourdieu 1993, 19f, 297, 304ff). I konstruktionen framgår subkulturens elitism tydligt, det är endast deras kultur som representerar autentisk frihet och god smak (Thornton 1995, 5). Detta resulterar i en frihet som begränsas till att enbart innefatta subkulturens invigda och ”autentiska” deltagare (Griffin mfl. 2018, 488-489). Denna process är i sig både identitets- och meningsskapande då distanseringen gentemot mainstreamkulturen leder till en kollektiv gemenskap och tillhörighet (Alexander 2004, 529, 664; Thornton 1995, 3; Bourdieu 1993, 263ff, 298ff, 302; Lynch & Badger 2007, 31).

7. Sammanfattande diskussion

Vilka är free party-rörelsens lockelser? För den subkulturella konstrueras free party-rörelsen identitet utifrån mainstream. Friheten i free party består främst i friheten från den konstruerade mainstreamkulturen vilken betraktas som okultiverad, sexualiserande, objektifierande och otrevlig. I motsättning konstrueras subkulturen som en mötesplats för individer som delar ett genuint intresse och god smak. Den subkulturella är kultiverad och ”respektabel” i utövandet av dess sexualitet vilket bidrar till en annorlunda frihetlig atmosfär. Avsaknad av legala regleringar leder till att subkulturella upplever frihet att ”vara sig själv”. I gränsarbetet gentemot den konstruerade mainstream skapas och förstärks subkulturens gemenskap och symboliskt kapital ges till den som anammar subkulturens habitus vilket är både identitets- och meningsskapande. Studien visar att frihetsbegreppet i free party består av ett nyliberalt perspektiv där individuellt självbestämmande är centralt. Subkulturen delar dock inte en politisk drivkraft utan är en typisk post-subkultur som bejakar mångfald, individualitet och nöje.

Studiens omfattande data gör slutsatsen såväl grundad som transparent. Studien är ett resultat av hur informanterna konstruerar verkligheten och hur jag konstruerat verkligheten under observationerna och i kodning av datan. Som tidigare forskning av Thornton (1995), Sjö (2005), Lynch och Badger (2007) samt Griffin mfl. (2018) visar dras dock liknande slutsatser i andra post-subkulturella studier. Free party är en högst identitets- meningsskapande subkultur till trots för den subkulturella flytande identiteten.

Studiens data öppnar dörren för framtida studier. Sådan forskning bör fokusera på könsnormer i free party-rörelsen. I denna studie har genomgående data framkommit från subkulturella deltagare som beskriver free party-rörelsen som ”befriat från sexualisering”. En studie som fokuserar på specifikt kvinnor i free party-rörelsen hade varit av intresse för att förstå den roll subkulturen spelar för deras identitetsskapande och möjliga befrielsen från objektivering och konventionella könsnormer som återfinns på legala nattklubbar.

Referenser

Aghamn, A. (2018). Guldålder för svenska rejsvcenen - får polis att agera. *Sveriges television*. 23.09.2018. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/guldalder-for-svenska-rejsvcenen-polis-att-agera> (Hämtad 01.02.2019)

Alasuutari, P. (1995). *Researching culture: Qualitative method and cultural studies*. London: Sage.

Alexander, C. J. (2004). *Cultural Pragmatics: Social Performance Between Ritual and Strategy*. *Sociological Theory* 22(4) pp. 527-573.

Alexander, C. J. (2011). *Kulturell sociologi. Program, teori och praktik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder: Att förstå och förklara samtidigt*. Malmö: Liber.

Becker, H. (1998). *Tricks of the Trade. How To Think About Your Research While You're Doing It*. Chicago & London: Chicago UP.

Bergsten, A. (2018). "Polisen slog till mot flera svartklubbar i Malmö" *Sveriges television*. 17 januari 2018. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/polisen-slog-till-mot-flera-svartklubbar-i-malmo> (Hämtad 01.02.2019)

Bourdieu, P. (1986). "The forms of Capital", i: Richardson, John G: *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.

Bourdieu, P. (1993). *Kultursociologiska texter*. Stockholm: B. Östlings bokförlag

Bourdieu, P. (1995). *Sociology in Question*. London: Sage Publication.

Broadly, D. (1990). *Sociologi och epistemologi*. Stockholm: HLS Förlag.

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3:e uppl. Lund: Studentlitteratur.

Gillham, B. & Lyon, D. (2008). *Forskningsintervjun. Tekniker och genomförande*. Malmö: Studentlitteratur

Griffin, C, Bengry-Howell, A, Riley, S, Morey, Y, Szmigin, S. (2018). 'We achieve the impossible': *Discourses of freedom and escape at music festivals and free parties*. *Journal of Consumer Culture*: Sage Publications, Inc. 18(4): pp. 477-496

- Hammersley, M. & Atkinson, P. (2007). *Ethnography, Principles in Practice*. London: Routledge
- Hannerz, E. (2018). ”Subkulturer och ordnandet av skillnader”, i T Johansson & E Sorbring (eds), *Barn- och Ungdomsvetenskap: Grundläggande perspektiv*. Liber, pp. 218-232.
- Heanfler, R. (2014). *Subcultures – the basics*. New York: Routledge.
- Hebdige, D. (1979). *Subculture – the meaning of style*. New York: Routledge.
- Holstein, J. A., & Gubrium, J. F. (1995). *Qualitative research methods*. The active interview Vol. 37. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lalander, P & Johansson, T. (2002). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Studentlitteratur: Lund
- Lalander, P. (2011). ”Observationer och etnografi”, i Arhne, G. & Svensson, P. (Red.) *Handbok i kvalitativa metoder* pp 93-113. Stockholm: Liber.
- Larsson, J. P. (2018). ”Fem personer medvetslösa efter olaglig rejvfest”. *Aftonbladet*. 01.07.2018 <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/a2od7a/fem-medvetslosa-efter-olaglig-rejvfest> (Hämtad 02.02.2019)
- Larsson, S. (2005). *Kvalitativ metod, en introduktion. Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lynch, G. & Badger, E. (2007). *The mainstream post-rave club scene as a secondary institution: a British perspective*. *An interdisciplinary journal*, 7:1, pp. 27-40
- Löfgren, A & Norell, M. (1994). *Att förstå ungdom: Identitet och mening i en föränderlig värld*. Stockholm/Stehag: Symposion.
- Muggleton, D & Weinzierl. (2003). *The Post-Subcultures Reader*. New York: Oxford International Publishers Ltd.
- Newburn, T. (2013). *Criminology*. 2 edition. Oxon: Routledge.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods*. 3:e uppl. Sage publications, Thousand oaks

Polismyndigheten (2018). ”3 personer fast för narkotikabrott vid ravefest”. *Nyhet från Polisen i Stockholms län*. 28.02.2018. <https://polisen.se/aktuellt/nyheter/2018/februari/13-personer-fast-for-narkotikabrott-vid-ravefest/> (Hämtad 03.02.2019)

Rennstam J. & Wästerfors D. (2015). *Från stoff till studie. Om analysarbete i kvalitativ forskning*. 1:e uppl. Studentlitteratur: Lund.

Sjö, F. (2005). ”Drugs in Swedish Club Culture –Creating Identity and Distance to the Mainstream Society”. pp. 31-46, i: Lalander, Philip & Salasuo, Mikko (red.) *Drugs and youth cultures: global and local expressions*. Helsinki: Nordic Council for Alcohol and Drug Research (NAD)

Skeggs, B. (2000). *Att bli respektabel: Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB:

Thornton, S. (1995). *Club Cultures: Music, Media, and Subcultural Capital*. London: Polity Press

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur